

grootte liefde deelgenooten heeft gemaakt aan de erve der heiligen in het licht.

Nu zijn ook de gaven verschillend. De menschen zijn onderscheiden. De karakters zeer gevarieerd. Doch daarover in een slotartikel.

J. W.

UIT DE SCHRIFT

Veertig dagen lang.

...veertig dagen lang, zijnde van hen gezien, en sprekende van de dingen, die het Koninkrijk Gods aangaan. Hand. 1:3.

Waarom is Christus na zijn verrijzenis niet terstond ten hemel opgevaren?

Had hij er geen recht op?

Hadden de engelen die hem dienden bij zijn opstanding, niet terstond het glorielied zijner troonsverhooging kunnen aanstemmen: Heft uwe hoofden op, gij poorten! en verheft u, gij eeuwige deuren! opdat de Koning der eere inge?

Hij had toch voleindigd het werk, dat de Vader hem gegeven had om te doen?

Zijn ure was nu toch gekomen?

Neen, het was voor Jezus nog geen tijd om van zijn strijdende Kerk te scheiden. Veertig dagen toeft hij nog op aarde, naar den wil zijns Vaders, eer hij toegelaten wordt te zitten aan Diens rechterhand.

Die veertig dagen zijn van ontzaglijke beteekenis geweest voor het Koninkrijk Gods.

Want hij kon niet eer opgenomen worden in den hemel, dan nadat hij door den Heiligen Geest aan de apostelen, die hij uitverkoren had, bevelen gegeven had, aan welke hij ook, nadat hij geleden had, zichzelf levend vertoond heeft, met vele gewisse kenteekenen, veertig dagen lang, zijnde van hen gezien, en sprekende van de dingen, die het Koninkrijk Gods aangaan. Over de beteekenis van het getal veertig in dit verband zullen we geen onvruchtbare bespiegelingen houden. Dit behoort tot de dingen die we aan God hebben te laten, die de maat van dit getal der dagen met oneindige wijsheid heeft vastgesteld. En die zich niet laat narekenen.

Stellig hebben deze viermaal tien dagen ook voor den Heiland zelf hun waarde gehad. Zijn verhooging geschiedde, evenals zijn vernedering, tragsgewijs. Na den zwaren arbeid van zijn lijden genoot hij zalige Sabbathrust en bereidde hij zich vóór op zijn hemelvaart.

Maar zijn blijven op aarde stond bijzonder met zijn jongeren en met zijn Kerk in verband. Immers, de Heiland had vóór zijn kruislijden de laatste hand nog niet kunnen leggen aan het onderwijs zijner discipelen. Niet omdat de stof daarvan teveel omvattend en de tijd te kort was, doch omdat voor dat onderwijs de opstanding een feit moest zijn geworden.

Met de waarachtigheid van die opstanding stond dan ook de afsluiting en voltooiing van zijn onderrecht in verband. Daarop richtten zich alle gedachten. Opdat straks de jongeren getuigen konden zijn van hun levenden Heer. Daarom heeft hij zichzelf levend aan hen vertoond, met vele gewisse kenteekenen, en is hij van hen gezien, en heeft in dat verband tot hen gesproken van de dingen die het Koninkrijk Gods aangaan.

Wel was alles anders dan vroeger, gedurende die veertig dagen. De afstand tusschen den Heiland en zijn discipelen werd grooter. Hij was bezig heen te gaan. Maar het verband bleef vast. Het heilig contact werd niet meer verbroken.

Die veertig dagen hebben van de leerlingen gezanten gemaakt, van de discipelen apostelen. De weg van hun prediking werd doorgetrokken ook tot ons.

Hebben wij hun getuigenis door geloof aanvaard?

Dan, maar dan ook alleen, hebben die veertig dagen hun eeuwigheidsbeteekenis ook voor ons gehad. Dan heeft de Heiland ook tot ons gesproken van de dingen die het Koninkrijk Gods aangaan. Dan heeft hij ook in ons het leven zijner opstanding willen openbaren, opdat wij niet langer kinderen des doods zouden zijn. Ja, dan is hij ook voor ons zoo lang op aarde gebleven.

Omdat hij ons in zijn hemel niet wilde missen.

F. C. M.

KERKELUK LEVEN

Over de „geleerden“, die „ons moeilijk maken“. (II.)

Het vorige artikel eindigde met de verklaring, dat een opzettelijk weren van de volksbelangstelling bij de behandeling van theologisch-kerkelijke meningsverschillen tusschen „vooraanstaande“ personen mij ongewenscht leek.

Want ik herinner mij, welke kracht ons volk ontwikkeld heeft, toen de goedmoedige „vaders“ van vroeger aan het volk adresseerden, wat van hun schrijftafel kwam, hetzij thetisch, hetzij polemisch. Dit wat het positieve nùl betreft.

En ik zie, wat het negatieve betreft, de misère van ettelijke Hervormde belijders, die al verder komen af te staan van hun voorgangers, zoover dezen wetenschappelijke menschen zijn. Dacht iemand werkelijk, dat het confessioneele volk in de Herv. Kerk iets „door“ had van de verschillende wendingen, die op wetenschappelijk terrein b.v. Prof. Haitjema heeft doorleefd? Dat het diens vaktermen, dat het de knepen van zijn betoogen begreep? Geen sprake van. Dat eenvoudige Hervormde kerkvolk wordt „van boven af“ (zoo kerkbestuur, zoo leiding) bewerkt met barthiaansche, en neo-of semi-barthiaansche beschouwingen, met hooge redeneeringen over „kerk“ en „secte“, over „subject“ en „object“, — maar begrijpt er natuurlijk een bitter klein beetje van. Het resultaat is alleen maar, dat de volgelingen zich weer sterken met de onverteerde brokken spijze, bestaande uit de onbegrepen „argumenten“, die hun hervormde voorgangers over hun hoofden uitstorten, ter zelfhandhaving b.v. tegen „de gescheidenen“, m.a.w. dat zij in de uitkomst niet blijken opgevoed te zijn tot kerkbesef, doch scheefgegroeid tot kerkisme, dat zij niet hun confessie leeren doorzien, en zoo noodig herzien, doch zich troosten met den waan, dat de geleerden „hunner“ „groep“ de belijdenis vasthouden, dat „hun“ voormannen er gelukkig weer mogen wezen, en dat dus de stad nog bij lange na nog niet in brand staat. Dat intusschen hun leiders in die belijdenis heel wat anders „lezen“, dan zij zelf, dat ontgaat hun. Zij hebben voorloopig weer adem genoeg, om te roepen: „heel de kerk en heel het volk“, en intusschen almeer van het kerk-type in het duizendmaal vermaledijde sekte-type te vervallen. Want een geslacht, dat niet meer heel dicht bij zijn leiders staat, hinkt tenslotte slaafs en mechanisch achter die leiders aan. Maar het heeft de taale kracht niet meer, welke kerk-VERGADEREND kan zijn. En hun voorgangers zijn niet KERKvergaderend bezig. Ze hebben de goederen der kerk onder elkaar getaxeerd, de koersen van de oude papieren der kerk hebben ze onder elkaar vastgesteld, en den tekst der bulletins, die aan het volk worden doorgegeven, hebben ze onder elkaar vastgesteld, in dat geheimschrift, dat alleen ingewijden, alleen der zake kundigen ontfijeren kunnen.

Welnu — voor zulke verbreking van eenheid beware ons God. Laat men onder ons het meeleven van het gereformeerde volk, ook in kwesties, die de hoofden verdeelen, toch wat meer op prijs stellen en geen stemming maken tegen wie de consequentie uit dat op-prijs-stellen voor zichzelf en hun praktijk aanvaardt. Ik ken de gevaren, die er verbonden zijn aan onverstandige partij-groepering, aan alle ijdel gepraat, dat er is onder het volk, als twee voorgangers strijden. Ik weet er alles van, dat men verkeerde grenslijnen trekt, verkeerde etiketten plakt, verkeerde motieven fantaseert, wrakke schotjes zet. Ik ken die gevaren, en onderschat ze niet. Maar ik moet een beetje glimlachen, als ik geleerde heeren hoor zeggen: pas op, het volk doet zulke dingen. Zeker, zeker. Maar van de geleerde heeren, van de penvoerders, van de dominees en professoren toch ook een zeker percentage? En dat zijn dan de lieden, die men door tijdschriften zoeken moest? Hèn speciaallijk? Maar dat helpt tegen de genoemde gevaren niets. Wat van theologische zijde in de pers over het jongste pluriformiteitsdebat geschreven werd, geeft weinig reden tot verheuging voor wie niet naar persoonsbeginnegapping of -bespreking, maar naar behandeling van zaken zoekt.

Ik aanvaard het volk met zijn gevaren, en met zijn eenzijdigheden. Ik zie het ééne uiterste van een dwaze partijgroepering, die naar niets lijkt. Maar ik zie óók het andere uiterste van Stockholm-conferenciers en zoo, die den mond vol hebben van het „oecumenisch“ (eerste „dikke“ woord) „christendom“ (tweede groote term) en intusschen geen enkel christelijk volksdeel achter zich hebben. Geen enkele bewuste groep van christenen. Voor die laatsten praten de geleerden „Och Heere“, „kunnen die scharen van „schapen het helpen, dat zelfs dáár, neen, juist daar, de geleerden „niet eens zijn“? Maar de schapen weten het niet. Die lezen geen krant meer van theologische dispuuten. Ze hebben een roman en een bioscoop, en een aandoenlijke preek en een irenisch kerktijdschrift — kennen de goedkope zondagstreinen. Niet het zwaard eens theologen woord, doch alleen maar dat eens politieke dictators maakt ze wakker. Barth schreef nooit voor het volk — behalve toen het tegen Hitlers dwang ging. Zijn beginselen — nu ja...

Het oecumenisch christendom — ja wel.

Dan maar liever de debatterende hollanders van vóór 1905, met al hun denkfouten. —

Maken de geleerden van nù het aan de menschen van nù zoo moeilijk? Het zou wel eens kunnen zijn, dat juist die meeningen, die TE LAAT getoetst worden, en die dus aanvankelijk niet door die hinderlijke „geleerden“ in een twist-

geding gebracht worden, meeningen dus, die door een grooten leider zonder oppositie al te vlót „er in“ gebracht zijn, later met des te dieper insnijdende pijnlijkheid in discussie komen. Dan schrikt het volk; dan schrikken m.a.w. de ZONEN van diezelfde papa's, die nu, aan hun vader denkende, met hem den hemel aanroepen tegen die „geleerden, die het niet eens zijn“. „Och Heere, kunnen wij het helpen, dat...?“ Indertijd heeft men moord en brand geroepen over het feit, dat Prof. Lindeboom bedenkingen opperde tegen Dr. Kuypers Encyclopaedie. Nog pas las ik een artikel in de kerkelijke pers van een hooggeschatten auteur, die indertijd om het feit van het opponeeren tegen Dr. A. Kuypers Prof. Lindeboom niet bepaald vriendelijk gezind was en dit toonde. Lindeboom is nu weg, zijn argumenten toets ik niet; het gaat mij om het feit. Maar feit is dan óók, dat de Encyclopaedie van Dr. A. Kuypers thans in Amsterdam (de V. U.) en in Kampen op essentiële punten losgelaten wordt. Punten, waar „De Wekker“, die nog in de buurt van 1905 zit, „geen kaas van heeft gegeten“, populair zij het gezegd.

Nu vraag ik: indien de Encyclopaedie van Dr. Kuypers eens precies even grif aanvaard was, als vele andere van zijn werken, zou men dan thans niet tienmaal meer schrikken van de jongste oppositie daartegen, dan nu zulks niet het geval geweest is? De tijden veranderen; de „gemeene gratie“ is ook al in geding; niet alleen in Amerika. Vaders, die zich zelfden heden de moeite besparen willen, de moeite van het zien op disputerende „geleerden“, belasten hun zonen dubbel. Want stilstaan doet het leven toch niet.

Men moest maar niet tegen die „geleerden“, doch liever vóór hen bidden: „och Heere, kunnen zij, kunnen wij het helpen? Indien zij, dan ook wij!“ En niets suggereeren. En geen stemming maken. En wat krachtiger verlangen naar de sterkte van de reformatoren, die voor het volk zich blauw geschreven hebben, thetisch en polemisch. En die geen kaste vormen, daarvoor was het reizen toen nog te duur, en een conferentie een te groote zeldzaamheid.

K. S.

Een afgewezen legende van Ds D. J. Couvée.

Met Ds D. J. Couvée heb ik liefst vollen vrede; maar juist daarom moet ik hem nu wel even openlijk bestrijden.

Ds Couvée heeft zich in zijn orgaan „Herleving“ bezig gehouden met het geval van mijn hier begonnen bespreking van het almanak-artikel van Prof. Hepp. Op zichzelf lijkt het me ongewenscht, dat, als ik zelf pauzeer, en aankondig, dat daarvoor een bijzondere reden was, doch tevens belooft, later te vervolgen, men van andere zijde op de zaak terugkomt, tenzij men zeer dringende redenen daartoe heeft. Immers, dan wordt het voor den man, die een poosje zwijgen wilde, niet gemakkelijk gemaakt, dat voornemen getrouw te blijven. Ik zal niettemin enkele kritische opmerkingen, die ik tegenover Ds Couvée's artikel plaatsen wil, wel bewaren tot later. Ook tegenover mijn vriend Couvée is uitstel geen afstel.

Maar een enkele opmerking moet mij nu reeds van het hart. Ds Couvée moet geen legenden helpen vormen. Er zijn al genoeg nonsens-verhaaltjes in omloop, die van a tot z op fantasie berusten. Ik wist dat, en haal er mijn schouders over op. Maar als Ds Couvée dan daaraan voedsel geeft door een persartikel, dan moet ik hem even verzoeken, dit na te laten.

Ds Couvée, beelden uit de sportwereld gebruikende, zegt: „juist toen“ de schrijver „uit Kampen meende“ den schrijver „uit Amsterdam althans op punten reeds verslagen te hebben, raakten zij in the clinch en riep een onzichtbare scheidsrechter, zelf toch ook militant genoeg: „brake. En“ „onmiddellijk“ „brak de Kampen kampioen den strijd af. Maar voorloopig“.

Tot zoover Ds Couvée.

Nu ken ik de sporttaal — gelukkig — niet. Maar zelfs met dat feit voor oogen, constateer ik, dat wat hier staat, niet waar is, een volstrekte onwaarheid is, en een misduiding van wat ik zelf schreef; een misduiding, die blijkbaar zelf haar ontstaan dankt aan de dwaze geruchten, waaraan sommigen hun tijd vermorsen.

De gereformeerde predikant, met wien ik over het opschorten van de bedoelde artikelenreeks correspondeerde, en die de volstrekte eenige persoon is, met wien ik op eenigerlei wijze over het voorloopig stop zetten van de reeks heb onderhandeld, heeft deze copie, eer ik ze naar de drukkerij zond, in haar geheel gelezen, en mij uitdrukkelijk gerechtigd, ook uit zijn naam te verklaren, dat hij met dit mijn artikelje van a tot z instemt.

K. S.

„Garstig spek met uien“.

We naderen het Eeuwfeest der Afscheiding, en willen daarom de aandacht thans vestigen op een geschrift, dat reeds in 1933 verscheen, maar zeer gevoegelijk thans hier kan worden aangekondigd, omdat het bijzonder jammer zou zijn, indien het begraven raakte onder andere geschriften over de Afscheiding. Wij bedoelen het bij de N.V. Uitg.

Mij J. H.
Ds J. Bos
Eenige S.
schriften

Indertijd
De een
blz. onm
scheiding
dogmalis
tweede
regering
derde af
hooge m
dat het
scheiding
rijken
naar de
gevonden

Interes
mee het
de kaart
ding de
de C o c

Hier m
Op ge
En ne
Om te

De sch
weet, do
wollen.

k Kee
En de
Doorn
Doorn

Ook o
eenige v
ning van
t zijne:

Nee, g
Vastge
Zwaar
Neen,
Wat i
Wat i
Bint g
En ge
't is g
Goud
Want
Wreld

Het is
kan, dat
ons volk
ontplooi

Men
Voor
Waars
Tot op
Hoe v
Met lo
Behou
Voor

De Cos
te zoeken

Wellic
Een Ja

Zorg s
En u

De dic
de zaak

Dan z
Rechts

Al wat
Ds Bosch
mij deze
en frisch

Heel w
de Afges
bi. 163 d

„Het oud
paratism
Sincerus“

Vraag van
de vraag
farizeers

kon het
hij niet v
dit gesch

„er uit t
Laat m
vergeten.

de „dom
met den

Ds Bosch
kundige

waardig
wordt va

zoo al w
... schij
gevonden

een and
1618 en

welke d
bruikbaa
ger onbe

ruchte U

dux, die door
al te vlot
te dieper in-
komen. Dan
m.a.w. de
nu, aan hun
nel aanroepen
et eens zijn".
pen, dat...?
and geroepen
n bedenkingen
lopaedie. Nog
lijke pers van
tertijd om het
Dr A. Kuyper
ndelijk gezind
nu weg, zijn
t mij om het
Encyclopaedie
sterdam (de
punten losge-
Wekker", die
kaas van heeft

paedie van Dr
vaard was, als
nen dan thans
de jongste op-
iet het geval
de „gemeene
alleen in Ame-
len de moeite
et zien op dis-
un zonen dub-
toch niet.
ic „geleerden",
ch Heere, kun-
? Indien zij,
eren. En geen
iger verlangen
oren, die voor
ebben, thetisch
vormden, daar-
duur, en een
nheid.

K. S.

Gouvée.

st vollen vrede;
nu wel even

an „Herleving"
mijn hier be-
nak-artikel van
ongewenscht,
ndig, dat daar-
h tevens belooft
re zijde op de
bringende rede-
wordt het voor
wilde, niet ge-
en getrouwe te
ritische opmer-
Gouvée's artikel
Ook tegenover
afstel.
et mij nu reeds
en legenden
enough nonsens-
ot z op fantasie
mijn schouders
daaraan voed-
a moet ik hem

terwereld gebrui-
ver „uit Kam-
Amsterdam al-
e hebben, raak-
en onzichtbare
ilantant genoeg:
ik de Kuyper
orloepig".

ig — niet. Maar
nstateer ik, dat
a volstrekte on-
van wat ik zelf
baar zelf haar
chten, waaraan
kant, met wien
oelde artikelen
de volstrekt
ik op eenigerlei
zetten van de
te copie, eer ik
aar geheel ge-
chtigd, ook uit
et dit mijn arti-

K. S.

Afscheiding, en
vestigen op een
een, maar zeer
a aangekondigd,
zijn, indien het
eschriften over
ij de N.V. Uitg.

Mij J. H. Kok te Kampen verschenen werk van
Ds J. Bosch (Oldebroek): Om Waarheid en Recht,
Eenige Strijdschriften, Smeekschriften en Smaad-
schriften uit de dagen der Afscheiding.

Inderdaad: Strijd-, smeek-, smaadschriften.

De eerste afdeeling maakt het boek van 204
blz. onmisbaar voor wie de geschiedenis der Af-
scheiding, met name ook uit het oogpunt van den
dogmatisch-confessioneele strijd, kennen wil. De
tweede afdeeling laat ons duidelijk zien, dat de
regeering in 1934 beter is dan die van 1834; en de
derde afdeeling maakt het boek interessant in
hooft mate. Men moet Ds Bosch de eer geven,
dat het hem gelukt is, de litteratuur over de Af-
scheiding met een zeer betekenend werk te ver-
rijken; temeer, omdat hij blijk geeft, den weg
naar de bronnen zelfstandig te hebben gezocht en
gevonden.

Interessant zijn vooral de smaadschriften, waar-
mee het christendom dier liberale dagen zich in
de kaart liet kijken. Men weet, dat in de Afschei-
ding de namen van Jacobus Klok en van Hendrik
de Cock verbonden zijn geweest. Welnu:

Hier noodigt ons een slechte kok
Op garstig spek met uien,
En neemt men een gebasten klok
Om tot het maal te luen. (bl. 145).

De schaapskooi van Christus was, gelijk men
weet, door De Cock aangetast gezien door twee
wolven. Een Groninger, Jaop, dicht er van:

'k Keek de doornen lijk in de oogen,
En docht, duurst doe wolven an
Doomne, doornen, an ein wolfen
Doomne hast doe dik diin man. (bl. 151).

Ook over de leer der vrije genade, zonder
eenige verdienste onzerzijds, en over de voldoe-
ning van Christus, weet onze vooruitgangs-Jaop
't zijne:

Nee, gein leer van Dóds Synode
Vastgesteld veur eiv en jaar
Zwaar belaan met bloud en tranen,
Neen, Gods Woord blijft eivig waar,
Wat is aanleg veur ontwikk'ling
Wat is deugd — en pligtgevol.
Bint gein gaven van den Schepper!
En gift Hei ooit zonder doul?
't Is een leure van blinde haiden:
Goud verdoumt en geft gena —
Want dan is de hoogste Leifde
Wreider als Calligula. (bl. 151/2).

Het is leuk, thans na een eeuw, nu men zien
kan, dat juist de kinderen van de Scheiding in
ons volksleven de grootste kracht en activiteit
ontplooid hebben, dit te lezen:

Men maakt' in Dordt een kost
Voor ruim tweehonderd jaren.
Waarvan men kon de kracht
Tot op onze eeuw bewaren.
Hoe vaak ook opgestoofd
Met loof of prei of uien
Behoudt hij voedsaamheid
Voor tragen en voor luen. (bl. 152).

De Cock werd beschuldigd van slechts zichzelf
te zoeken:

Wellicht dat de fortuin u nog een troon doet erven,
Een Jan van Leiden's kroon kan ook uw leer
[verwerven.
Zorg slechts dat bij dit spel het blaadje niet omkeert,
En u de kooi bezorgt die Munster nog vereert.
(bl. 157).

De dichter dezes weet ook, hoe de hemellingen
de zaak bekijken:

Dan ziet ge dat het Cocksgespuis
Rechtzinnig rijpt voor 't gekkenhuis. (bl. 157).

Al wat hier geciteerd wordt, is uit het boek van
Ds Bosch, zoo men ziet, ontleend. Ik veroorloofde
mij deze aanhalingen, om te doen zien, hoe goed
en frisch dit werk geschreven is.

Heel wat doms en pedants is in dien tijd tegen
de Afscheidenden geschreven. En als we op
bl. 163 den titel van een anoniem geschrift lezen:
„Het oude Pharizeïsme en het Hedendaagsche Se-
paratisme, onderling vergeleken, door Christianus
Sincerus", — dan denken we weer eens aan de
vraag van iemand in een Algemeen (!) Weekblad:
de vraag, of hij het helpen kon, dat het woord
farizeërs juist „gescheidenen" beteekent. Neen, hij
kon het niet helpen; hij kon het wel helpen, dat
hij niet wist, wat overigens Ds Bosch ook weer in
dit geschrift aantoonde, dat de bedoeling niet was:
„er uit trekken", maar: „erin blijven".

Laat men in 1934 dit boek van Ds Bosch niet
vergeten. We schamen ons na een eeuw niet over
de „domperfabriek" van Ulrum, om te spreken
met den „beoefenaar der scheikunde", die, naar
Ds Bosch, bl. 169, herinnert, een „Korte Schei-
kundige beschouwing der Cockine" gaf. Merk-
waardig is, dat de Scheiding hier aan Augustinus
wordt vastgeknoopt, en — maar dat begrepen we
zóó al wel — ook aan de Jezuïeten: „De Cockine
... schijnt... het eerst door Augustinus... uit-
gevonden te zijn... Later vond Loyola, in 1540,
een andere bereiding uit... eindelijk werd in
1618 en 1619 in Dordrecht een fabriek opgericht, in
welke deze stof meer gezuiverd en meer algemeen
bruikbaar gemaakt werd... Het was in het vroe-
ger onbekende, en thans zoo wijd en zijd be-
ruichte Ulrum, alwaar een domperfabriek werd

opgericht". Dat de dompers toch eigenlijk zoo
ongemerkt bij het „oecumenisch" christendom
terecht gekomen zijn, ontgaat den chemicus; over
Augustinus, dien we overigens gaarne wat scheef
aankijken, schrijven tegenwoordig alle nette bo-
eken over de geschiedenis der wijsbegeerte. Niette-
min behoort volgens den auteur „de Cockine"
„tot de dierlijke vergiften, en werkt als zoodanig
zeer langzaam... is van een aschgrauwe, vuile
kleur, op het gevoel terugstootend, kleverig en
vetachtig, bitter, walgelijk van smaak... Inge-
nomen verwekt zij benauwdheid, hartklopping,
ijlhoofdigheid, waanzin, ja somtijds delirium fu-
riosum (woedende ijlhoofdigheid) en met één
woord al die toevallen welke een te hoog geprik-
keld zenuwstelsel in deszelfs abnormale (onregel-
matige, ziekelijke) werkingen zou kunnen voort-
brengen". „Veelal is zij hier en elders in gebruik,
om de mantels der schijnheiligen mede te verven."

En hier zullen we maar met citeren ophouden.

Het was best te verstaan, dat het hoopje afge-
scheidenden op buitenstaanders een vreemden in-
druk maakte; er was ook heel veel vreemds
bij. Maar in den grond der zaak spreekt hier toch
geen verwondering over wat in hen een overwon-
nen zwakte is gebleken, doch haat tegen wat hun
kracht al meer geworden is: het evangelie van
Gods soevereine genade.

K. S.

LITERATUUR EN KUNST

Het lot van het boek.

De week die voorbijging is „de boekenweek"
geweest.

Sinds enkele jaren bestaat de gewoonte, dat
allen, die bij het boekverkoopbedrijf betrokken
zijn in een bepaalde week samenwerken, om
reclame te maken voor het boek en deze reclame-
campagne is gaandeweg een vaste instelling ge-
worden, zoogoed als de jaarbeurs, de automo-
bielententoonstelling, en de dameskroniek.

Ten teken van deze boekenweek heeft de groen-
witte vlag van den Boekhandel voor de gevels der
boekwinkels gewapperd.

Extra-verzorgde etalages hebben de voorbijgan-
gers voor de ramen doen stilstaan en in de win-
kels zijn op grooter en kleiner schaal tentoon-
stellingen gearrangeerd, die op het boek de
aandacht vestigden.

Een „geschenk" — ditmaal een twaalfstal por-
tretten van bekende auteurs — is aan iederen
kooper overhandigd en door bijzondere aanbie-
dingen, „gelegheidspakketten", en vele andere
middelen is getracht de kooplust op te wekken.

Ook de pers is te hulp geroepen en in vrijwel
alle kranten heeft een artikel gestaan, waarin op
de culturele betekenis van het boek is gewezen.

Als het waar is, dat reclame doet verkoopen,
dan zijn er in de afgelopen week zeker heel veel
boeken verkocht, want de reclame van de boeken-
week is, als ieder jaar, grootscheepsch geweest.

Over het nut van zulk een boekenweek zal
vermoedelijk weinig verschil van meening bestaan.
Reeds het feit, dat ze in een paar jaar tijds een
vaste instelling is geworden geeft aan dat ver-
moeden groote kans van zekerheid. Het cultu-
rele belang van het publiek en het zakelijke
belang van uitgeverij en boekhandelaars gaan hier
hand aan hand en voor beide categorieën van be-
trokkenen is een goed geslaagde boekenweek on-
getwijfeld een voordeel.

Maar juist door zulk een boekenweek komt een
vraag naar voren, die hoe langer hoe meer urgent
wordt, de vraag namelijk naar, als ik het duide-
lijkheidshalve zoo noemen mag, het lot van het
boek.

De vraag naar het lot van het boek; d.w.z. hoe
vergaat het de boeken, die, dank zij den propa-
ganda-arbeid van den boekhandel en de intensieve
actie van een boekenweek onder de menschen zijn
gebracht? Wat gebeurt er met de boeken, die als
dragers van culturele waarden zijn aangekon-
digd? Worden ze werkelijk alszoodanig geappre-
cieerd en dienovereenkomstig behandeld? Nemen
ze in het huidige leven de plaats in die ze krach-
tens die hoge statuur verdienen?

Goed verstaan zijn deze en dergelijke vragen, die
het lot van het boek betreffen, meer dan vragen
alleen. Ze zijn de rhetorische vorm van een con-
stateeren. En dan het constateeren van een ver-
schijnsel, dat door de actie van een boekenweek in
versterkte mate de aandacht trekt.

Dat verschijnsel is, dat het lot van het boek
weinig meer is, dan brandstof te zijn voor het
stroomvuur der publieke belangstelling. Een oogen-
blik doet het dat vuur hoog opvlammen, maar na
korten tijd zakt de vlam, omdat de brandstof is
vertoerd.

De levensduur van het tegenwoordige boek is
heel kort: op z'n best een paar maanden, dikwijls
niet meer dan enkele weken.

Zeker, in die luttel weken leeft het doorgaans
fel en sterk. Door de reclame, die er voor ge-
maakt wordt in de pers, in de etalages der boek-

winkels, in (soms luidruchtige) advertenties staat
het een moment vooraan op de boekenmarkt. Het
wordt druk gekocht en is in uitleenbibliotheken
geen dag „thuis". 't Is onderwerp van gesprekken
en is dan waardemeter voor iemands ontwikkeling
en cultuur: wie het niet gelezen heeft „is niet bij"
en voor wie zoo eerlijk is om te zeggen dat hij het
niet genieten kon of, erger nog, niet begrepen
heeft, past slechts een meewarige blik.

Maar die triomf duurt niet lang: een nieuwer
boek dringt zich — of liever: wordt gedrongen —
op de eerste plaats; het zuigt de belangstelling
weg; het wordt gesteund door een grotere en
overtuigender reclame, om... straks weer door
een nog-nieuwer, nog actueeler te worden over-
vleugeld.

't Eene heeft zoo goed als het andere de publieke
belangstelling gehad, heeft het vuur voedsel ver-
schaft, maar het is er tegelijk door verteerd: er
blijft slechts een schamel restje over.

De praktijk van de laatste jaren is er om dit
te bewijzen.

Ik herinner aan „De Klop op de Deur" van Ina
Boudier-Bakker. 't Was gedurende eenige maanden
houdt boek van den dag, dat, ofschoon het niet
goedkoop was, in tientallen van exemplaren door
een en denzelfden boekhandelaar werd verkocht,
niettegenstaande het groot van omvang was en veel
leestijd vorderde, door een ieder werd gelezen en
lang voor men het „uit" had, al weer door een
ander was „besproken".

En dan de Merijntje-Gijzen-Cyclus van A. M. de
Jong? Die haalde in ons kleine landje een ver-
koopcijfer van meer dan 50.000 en hij de aankondig-
ging van ieder nieuw deel was de verwachting al
weer zoo hoog gespannen, dat geen ander tegelijk
verschijnend boek behoorlijke kans maakte óók
iets van dien hoorn des overvloeds der interesse
te ontvangen.

Of „De jeugd van Francesco Campana" van het
echtbaar Scharten-Antink, „Van het Westelijk
Front geen nieuws" van Remarque, „De opstan-
digen" van Jo van Ammers-Küller, „Kleine Inez"
van R. van Genderen Stort — en zoovele andere
succesboeken — hebben ze niet alle op hun
moment de publieke belangstelling beheerscht?

En wat is er nu van die belangstelling over?

„De Klop op de Deur" is voor een sterk geredu-
ceerden prijs te verkrijgen en in de bibliotheken
staat het maandenlang op een lefhebber te wacht-
ten; de Merijntje-Gijzen-cyclus is in z'n dunderuk-
uitgave (een goedkoop editie) in de boekwinkels
gebleven; Francesco, Van het Westelijk Front geen
nieuws, De Opstandigen, Kleine Inez zijn „boeken
uit het verleden" — ze zijn alle door het stroo-
vuur der belangstelling verteerd!

Dit is het antwoord op de vraag naar het lot van
het boek: kort na zijn verschijning is het praktisch
vergeten. En zoo vluchtig is de belangstelling, dat,
als het wat lang duurt dat een vervolgdeel van
een serie verschijnt, de boekhandel met inteeke-
lijsten moet gaan werken om haar „op peil" te
houden (dat is b.v. momenteel het geval met „De
Dans om de galg", het derde boek uit de reeks van
Fabricius, die met „En komedianten trokken
voorbij" begon).

Maar: waar blijft dan de betekenis van zulke
boeken als dragers van culturele waarden? Waar
is dan de appreciatie voor die betekenis en wat
komt er terecht van hun hoge statuur alszoo-
danig?

Nu is mijn vraag geen rhetorische vorm, doch
een werkelijke vraag.

We staan hier voor een verschijnsel, dat onze
volle aandacht verdient, juist nu, nu opnieuw de
jaarlijksche algemeene reclame-campagne voor het
boek is gevoerd.

Het bewijst, dat de boekenweek-commissie geen
onnoodig werk doet, als ze alom in de pers zorgt
voor artikelen, die op versterking van het waarde-
besef zijn gericht.

Want de publieke belangstelling voor en in het
boek is, als ten aanzien van alle verhoudingen,
meer en meer geraakt in de sfeer van het sen-
sationeele.

't Is sensatiezucht, die aan een boek gedurende
enkele maanden zoo grooten opgang geeft; het
boek is een mode-artikel geworden, onderhevig
aan de snelle verandering en de grilligheid van
„heerschende" smaak. Wat er aan culturele
kracht lag en nog altijd ligt in „De Klop op de
Deur", of in „Kleine Inez", werd in de jacht-
naar-het-einde niet opgemerkt en kon daarom ook
geen invloed oefenen. De wezenlijke vrucht van
lectuur ging en gaat aan de massa der lezers
voorbij!

Dáárom is het, dat zulke boeken vergeten raken.
„De schat van zuivere goudwaarde, waaraan geen
valuta-zwandel iets veranderen kan", gelijk de heer
Wouters het uitdrukte, wordt niet gezien. De sen-
satiezucht, die aan dezen tijd eigen is, heeft de
culturele waarde overwoekerd.

Het leek mij niet ondienstig, na de actie van de
boekenweek, eens op deze zijde van de propa-
ganda-noodzaak den nadruk te leggen.

Het pleit moet gevoerd voor het boek als cultu-
reel element.

Op de blijvende betekenis die een boek
hebben kan, dient gewezen te worden.

De ban der sensatie moet gebroken worden en